

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут денної освіти

Кафедра економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

**СИЛАБУС**

навчальної дисципліни

**«Економіка територій і територіальних громад (поглиблений рівень)»**

на 2024-2025 навчальний рік

|                                |                                   |
|--------------------------------|-----------------------------------|
| Курс та семестр вивчення       | 3 курс, 5 семестр                 |
| Освітня програма/спеціалізація | «Бізнес-економіка»                |
| Спеціальність                  | 051 Економіка                     |
| Галузь знань                   | 05 Соціальні та поведінкові науки |
| Ступінь вищої освіти           | Бакалавр                          |

**Науково-педагогічний працівник, який веде дану дисципліну –**

Перебийніс Василь Іванович, професор кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем, доктор економічних наук, професор

|                              |                                                                         |
|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| Контактний телефон           | -                                                                       |
| Електронна адреса            | perebyynis@gmail.com                                                    |
| Розклад навчальних занять    | <a href="http://schedule.puet.edu.ua/">http://schedule.puet.edu.ua/</a> |
| Консультації                 | он-лайн: електронною поштою, пн-пт 10.00-15.00                          |
| Сторінка дистанційного курсу | <a href="https://el.puet.edu.ua/">https://el.puet.edu.ua/</a>           |

**Опис навчальної дисципліни**

|                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Мета вивчення навчальної дисципліни</b>        | Набуття майбутніми фахівцями теоретичних знань і практичних навичок, що дають змогу брати участь у забезпеченні соціально-економічного розвитку територій і територіальних громад (інституційні, маркетингові, фінансові аспекти регіонального управління) |
| <b>Тривалість</b>                                 | 5 кредитів ЄКТС/150 годин (лекції 20 год., практичні заняття 40 год., самостійна робота 90 год.)                                                                                                                                                           |
| <b>Форми та методи навчання</b>                   | Лекції та практичні заняття в аудиторії та виїзні, самостійна робота поза розкладом. Методи – словесні, наочні, практичні.                                                                                                                                 |
| <b>Система поточного та підсумкового контролю</b> | Поточний контроль: відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; тестування; поточна модульна робота<br>Підсумковий контроль: ПМК                  |
| <b>Базові знання</b>                              | Наявність знань з дисципліни «Економіка територій і територіальних громад»                                                                                                                                                                                 |
| <b>Мова викладання</b>                            | Українська                                                                                                                                                                                                                                                 |

**Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання**

| Програмні результати навчання                                                                                                                                                                                                                     | Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ПР 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).</p> | <p>ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.<br/> ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.<br/> СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.<br/> СК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.</p> |

| <b>Програмні результати навчання</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <b>Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ПР 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.</p> <p>ПР 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.</p> | <p>СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.</p> <p>СК 14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.</p> |

### Тематичний план навчальної дисципліни

| <b>Назва теми</b>                                                                      | <b>Вид<br/>и<br/>робі<br/>т</b>                                                                                                                      | <b>Завдання самостійної роботи у розрізі тем</b>                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Модуль 1. Теоретичні основи управління територіями та територіальними громадами</b> |                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Тема 1. Адміністративно-територіальний устрій України: ретроспектива та сучасність     | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповіді на теми:<br>1. Трансформація адміністративно-територіального устрою України в ретроспективі.<br>2. Нова парадигма регіонального розвитку країн Європейського Союзу.<br>3. Напрями реформування адміністративно-територіального устрою України.                                                         |
| Тема 2. Державна політика регіонального розвитку                                       | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповіді на теми:<br>1. Системність як принцип регіонального розвитку.<br>2. Комплементарність як принцип регіонального розвитку.<br>3. Інституційна забезпеченість як принцип регіонального розвитку                                                                                                           |
| Тема 3. Розвиток територіальних громад згідно Цілей сталого розвитку                   | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповіді на теми:<br>1. Концептуальні засади сталого розвитку.<br>2. Екологічна збалансованість розвитку територіальних громад.<br>3. Індикатори (показники) розвитку територіальних громад згідно Цілей сталого розвитку.                                                                                      |
| Тема 4. Інституційне забезпечення розвитку громад і територій                          | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповіді на теми:<br>1. Основоположні засади інституційного забезпечення розвитку громад і територій.<br>2. Нормативно-правове забезпечення місцевого самоврядування.<br>3. Децентралізація та розвиток територіальних громад.<br>4. Інституційне забезпечення розвитку сільських громад і сільських територій. |
| <b>Модуль 2. Функціональні аспекти регіонального управління</b>                        |                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Тема 5. Планування розвитку територій і територіальних громад                          | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповіді на теми:<br>1. Планування розвитку регіональних соціально-економічних процесів.<br>2. Програми соціально-економічного розвитку регіону.<br>3. Зарубіжний досвід регіонального соціально-економічного розвитку.                                                                                         |

|                                                                                                |                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Тема 6. Територіальний маркетинг                                                               | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповіді на теми:<br>1. Маркетинг іміджу громади.<br>2. Маркетинг привабливості території.<br>3. Маркетинг інфраструктури.<br>4. Маркетинг населення.                                                                                                                                  |
| Тема 7. Стратегування громад і територій                                                       | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповіді на теми:<br>1. Теоретичні основи стратегування.<br>2. Методичні засади стратегування громад і територій.<br>3. Анкетне опитування мешканців громади.<br>4. Соціальний паспорт територіальної громади.                                                                         |
| Тема 8. Бюджетне регулювання соціально-економічного розвитку територій і територіальних громад | Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування | Підготувати доповіді на теми:<br>1. Принципи формування місцевих бюджетів.<br>2. Доходи місцевого бюджету.<br>3. Видатки місцевого бюджету.<br>4. Міжбюджетні трансферти.<br>5. Прогнозування доходів та видатків місцевих бюджетів.<br>6. Оцінка бюджетної самодостатності територіальних громад. |

### Інформаційні джерела

#### Основні:

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97>
4. Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Полтавської області : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 721-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/proviznachennya-administrativnih-a721r>
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення територій та адміністративних центрів територіальних громад : Закон України від 16 квітня 2020 року № 562-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-20>
6. Про Державний земельний кадастр : Закон України від 07.07.2011 №3613-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>
7. Про основи містобудування : Закон України від 16.11.1992 № 2780-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12>
8. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>
9. Про утворення та ліквідацію районів : Постанова Верховної Ради України від 17 липня 2020 року №807-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20>
10. Економіка територій і територіальних громад (поглиблений рівень): дистанційний курс / Укладач Перебийніс В.І. URL <http://www2.el.puet.edu.ua/wk/course/view.php?id=2220>
11. Джаман М.О. Теорія економіки регіонів : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 384 с.
12. Методологія стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні. URL: [https://surdp.eu/uploads/files/SP\\_OTG\\_Methodology-UA.pdf](https://surdp.eu/uploads/files/SP_OTG_Methodology-UA.pdf)
13. Місцевий економічний розвиток і місцева демократія: діалоги зі стейкхолдерами: Путівник для лідерів громад : Упорядник С. Панцир. Київ : Юстон, 2020. 128 с.
14. Як розробити комплексний план громади: посібник для професіоналів / Н. Богачова, В. Діденко, К. Дубова, М. Дударенко та ін.; під заг. керівництвом С. Кубаха. Київ : 2022. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/818>
15. Офіційний сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
16. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України [Електронний ресурс]. URL: <https://mtu.gov.ua/>
17. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
18. Офіційний сайт Всеукраїнської асоціації громад [Електронний ресурс]. URL: <https://communities.org.ua/>
19. Офіційний сайт Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. URL: <https://economy.poda.gov.ua/?categoryId=9607>
20. Офіційний сайт Головного управління статистики в Полтавській області [Електронний ресурс]. URL: <https://www.pl.ukrstat.gov.ua/>
21. Розвиток сільських територій : Офіційний сайт Департаменту агропромислового розвитку Полтавської обласної державної адміністрації. URL: <http://apk.adm-pl.gov.ua/storinka/rozvitok-silskih-teritoriy>

#### Додаткові:

22. Децентралізація в Україні [Електронний ресурс]. URL: <https://decentralization.gov.ua/>
23. Іванов С. В., Рогоза М. Є., Перебийніс В. І. Концепція соціальної держави як теоретична база розвитку сільських територій. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. №1 (43). С. 51-55.
24. Ксьонжик І. В., Потравка Л. О., Замковий В. М. Соціально-економічний розвиток територіальних громад в Україні в контексті децентралізації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. №5. URL: [http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/11\\_2020/5.pdf](http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/5.pdf)
25. Перебийніс В. І., Гавриш В. І., Перебийніс Ю. В. Державне регулювання соціально-економічного розвитку сільських територій. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі: Серія «Економічні науки»*. 2014. №1. С. 79-84.
26. Перебийніс В. І., Рогоза М. Є. Сучасні проблеми розвитку територій і територіальних громад. Нова стратегія регіонального розвитку України: шлях до майбутнього: *Матеріали XI Пленуму Правління Спілки економістів України*. Київ : СЕУ, 2019. С. 253 – 259.
27. Струк Н. П. Особливості забезпечення економічної спроможності територіальних громад України в умовах воєнного стану. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023, № 7. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-05-01>
28. Ткачук В.А. Розвиток сільських територій в умовах соціально-економічних трансформацій та людиноцентризму: теорія та практика : монографія. Київ : ЦП „Компринт”, 2017. 372 с.
29. Dobrianska N. A., Vechtomova H. V., Dobrianskyi R. A. United territorial community as a subject of strategic territory development planning. *Economic journal Odessa polytechnic university*, 2021, №2(16). p.49-59.
30. Rogoza Mykola, Perebyynis Vasyly, Verhal Kseniia. Cooperation and integration processes and models in context of development of branches of economy and territories. *Virtual Economics*, Vol 2 No 1 (2019), p. 49-63. URL: <https://virtual-economics.eu/index.php/VE/issue/view/2>

#### Програмне забезпечення навчальної дисципліни

- Пакет програмних продуктів Microsoft Office.

#### Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

**Політика оцінювання здобувачів вищої освіти.** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Положення про організацію освітнього процесу <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>

Положення про порядок та критерії оцінювання знань, вмінь та навичок здобувачів вищої освіти [https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh\\_por\\_kryt\\_ocinyuvannya.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_por_kryt_ocinyuvannya.pdf)

Порядок ліквідації здобувачами вищої освіти академічної заборгованості <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/poryadok-likvidacziyi-zdobuvachamy-vyshhoyi-osvity-akademichnoyi-zaborgovanosti.pdf>

Положення про повторне навчання [https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh\\_pro-povt-navch.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_pro-povt-navch.pdf)

**Політика щодо відвідування.** Відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватися в режимі он-лайн.

**Політика щодо академічної доброчесності.** Здобувач повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, зокрема недопущення академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування під час поточного, рубіжного та підсумкового контролю. Списування під час контрольних робіт та поточних тестів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття. В ПУЕТ діють:

Кодекс честі студента [https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/kodeks\\_chesti\\_students.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/kodeks_chesti_students.pdf)

Положення про академічну доброчесність [https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh\\_akadem\\_dobrochesnist.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_akadem_dobrochesnist.pdf)

Положення про запобігання випадків академічного плагіату <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-zapobigannavyvypadkam-akademichnogo-plagiatu.pdf>

**Політика визнання результатів навчання визначена такими документами:**

Положення про порядок перезарахування результатів навчання, здобутих в іноземних та вітчизняних закладах освіти [https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh\\_por\\_perezarah\\_rez\\_zvo.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_por_perezarah_rez_zvo.pdf)

Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти [https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozha\\_pro\\_akademichnu\\_mobilnist.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozha_pro_akademichnu_mobilnist.pdf)

Положення про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-poryadok-vyznannya-rezultatativ-navchannya-zdobutyh-shlyahom-neformalnoyi-ta-abo-informalnoyi-osvity.pdf>; інфографіка (розділ Освіта/Організація освітнього процесу/Неформальна освіта) <https://puet.edu.ua/neformalna-osvita/>

**Політика вирішення конфліктних ситуацій:**

Положення про правила вирішення конфліктних ситуацій <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro>

pravyla-vyrishennya-konfliktnyh-sytuaczij-u-puet.pdf

Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю у формі екзамену [https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/poloz\\_pro-apel\\_pidscontr.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/poloz_pro-apel_pidscontr.pdf)

уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції <https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupcii/>.

**Політика підтримки учасників освітнього процесу:**

Психологічна служба: <http://puet.edu.ua/psychologichna-pidtrymka-v-puet/>.

Студентський омбудсмен (Уповноважений з прав студентів) ПУЕТ <http://puet.edu.ua/other-divisions/studentskyj-ombudsmen-upovnovazhenyj-z-prav-studentiv-puet/>

Уповноважений з прав корупції <https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupcii/>

Безпека освітнього середовища: Інформація про безпечність освітнього середовища ПУЕТ наведена у вкладці «Безпека життєдіяльності» <http://puet.edu.ua/pro-puet/bezpeka-zhyttyediyalnosti/>

**Безпека освітнього середовища:** Інформація про безпечність освітнього середовища ПУЕТ наведена у вкладці «Безпека життєдіяльності» <http://puet.edu.ua/uk/bezpeka-zhittiediyalnosti>

### Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

| Види робіт                                                                                                              | Максимальна кількість балів |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|
| Модуль 1 (теми 1-4): виконання навчальних завдань (20 балів); тестування (20 балів); поточна модульна робота (10 балів) | 50                          |
| Модуль 2 (теми 5-8): виконання навчальних завдань (20 балів); тестування (20 балів); поточна модульна робота (10 балів) | 50                          |
| Разом                                                                                                                   | 100                         |

Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни

| Форма роботи        | Вид роботи                                                                                                   | Бали |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1. Навчальна        | Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності                                   | 10   |
| 2. Науково-дослідна | 1. Участь у наукових гуртках                                                                                 | 10   |
|                     | 2. Участь в наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних | 20   |

За додаткові види навчальних робіт студент може отримати не більше 30 балів. Додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів

### Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка за шкалою ЄКТС | Оцінка за національною шкалою                                         |
|----------------------------------------------|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| 90-100                                       | A                     | Відмінно                                                              |
| 82-89                                        | B                     | Дуже добре                                                            |
| 74-81                                        | C                     | Добре                                                                 |
| 64-73                                        | D                     | Задовільно                                                            |
| 60-63                                        | E                     | Задовільно достатньо                                                  |
| 35-59                                        | FX                    | Незадовільно з можливістю повторного складання                        |
| 0-34                                         | F                     | Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни |